

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Hvmanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthvmæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Art. 5. Vtrùm principium pœnitentiæ sit ex timore.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

Dices: Pœnitentia requirit opus satisfactorium, quod est poenale, & sensibile: ergo hæc ex parte erit in appetitu sensitivo.

Respondeo Primò, Ipsam detestationem peccati, & dolorem partis superioris esse opus poenale voluntati peccatrici, nec pœnitentia per se aliud requirit: Respondeo Secundò, Non est necesse, vt omne opus satisfactorium sit elicited à Pœnitentia; satis est ab eâ imperari: Pœnitentia enim, cum sit in voluntate, potest imperare appetitui sensitivo, & membris corporis, licet non æquè promptè ille obediat. Et sic ieiunia, lachrymæ, tristitia sensibilis, & similia, sunt opera pœnitentiæ, non quidem elicita, sed imperata. Hinc patet: Et si lachrymæ, & dolor sensibilis sint optima signa Pœnitentiæ, tamen veram Pœnitentiam etiam sine his esse posse.

19
Pœnitentia, vt virtus, est in voluntate.

Dico Secundò: Pœnitentia, vt est virtus, est in sola voluntate, tanquam in proprio subiecto. Probat: Quia detestatio peccati propter Deum, & propositum compenlandi, & vindicandi illud, in sola voluntate sunt. Confirmatur: Quia hæc virtus non est in intellectu, vt per se patet: etsi enim præsupponat fidem, tamen fides non est pœnitentia; neque pars eius, vt volunt heretici: neque etiam est in appetitu sensitivo: ergo in voluntate.

Dices: Cum in voluntate sit quodammodo pars irascibilis, & concupiscibilis, in vtrâ est?

Quid faciendum homini, vt perfectè pœnitescat.

Respondeo, In vtrâque: Quatenus enim Pœnitentiæ actus est dolere de peccato, est in voluntate vt concupiscente: quatenus autem vult vindicare, est in voluntate, quatenus est irascibilis; nam ira nihil est aliud, quam appetitio vindictæ. Quare vt homo integrè pœniteat, non solum debet dolere de peccato, sed etiam irasci, & expectere vindictam.

DVBIVM. I.

Vtrum in parte sensitiua non sit etiam aliquis habitus Pœnitentiæ?

20
Affirmatiuè.

Respondeo, Esse. Ita Dominicus Soto d. 1. 4. quaest. 2. art. 6. Ratio est: Quia ex forti seu intenso dolore voluntatis, commouetur pars sensitiua suo modo ad dolendum: & ex frequentatione doloris huius nascitur quædam procliuitas in eadem parte; quæ procliuitas haud dubiè est habitus quidam. Pari modo ex appetitione vindictæ frequentata in voluntate, nascitur in appetitu inferiore commotio iræ crebra & iterata; vnde remanet procliuitas & promptitudo ad similes iras. Hoc enim experimur in omnibus passionibus, quòd quò magis illis indulgemus, hoc efficiuntur ad illas proniores. Vnde necesse est naturalem pronitatem per accessoriam iuari; idque multò magis in passionibus rectæ rationi consentaneis, ad quas appetitus sensitivus naturaliter non propendet, nisi quatenus à superiore, id est, ratione mouetur; ac proinde magis est capax accessorie inclinationis, quæ prouenit ex crebro motu rationis, quàm alterius.

21

Dices: Pars sensitiua non attingit Deum: ergo non potest dolere de peccato propter Deum, seu quia est iniuria Dei.

Quomodo oritur sensibilibus dolor de iniuria Dei.

Respondeo: Non attingit Deum sub ratione rei spiritalis, sed bene sub ratione rei corporeæ, quæ rei spiritali sit analogica, sicut experimur dum de Deo cogitamus. Quidquid enim cogitat intel-

lectus, etiam in se efformat, vel potius præformat phantasia, sed suo modo. Dum ergo pars superior intense dolet de peccato; quatenus est iniuria Dei, etiam pars inferior naturaliter mouetur ad dolendum ob eandem iniuriam; sed corporali modo à phantasia apprehensam: quod prouenit ex naturali sympathia potentiariarum; quæ quia in vitali eadem essentia fundatæ sunt, actus vnus in alteram redundat.

Aduerte tamen, Hunc habitum appetitus inferioris non esse infusum, sed acquisitum; vt patet ex dictis. Neque esse virtutem, sed virtutis ministrum, sicut & membra, quamuis sublimiore modo. Ratio est: Quia non mouetur immediate à iudicio rectæ rationis, quæ est proxima virtutis regula; sed à iudicio phantasiæ. Valdè tamen imitatur virtutem Pœnitentiæ; sicut appetitus inferior imitatur superiorem, & phantasia rationem.

DVBIVM. II.

An Pœnitentia sit solum in Peccatoribus?

Respondeo: Virtus Pœnitentiæ secundum illum actum, qui est pœnitere, non est nisi in peccatoribus, siue illi sint in hoc mundo, siue in purgatorio: non tamen in damnatis. Ratio est: quia pœnitere est de suis peccatis dolere propter Deum, & ea vindicare in ordine ad reconciliationem. Quare hoc modo non erat pœnitentia in statu innocentia, nec in Christo, nec in B. Virgine, nec in Angelis aut Beatis.

In Christo, B. Virgine, Angelis, & Beatis est virtus Pœnitentiæ.

Alio tamen quodam modo, videlicet secundum alios actus, erat in illis virtus Pœnitentiæ. Primò: quia detestabantur peccata aliorum, quatenus sunt offensio Dei, & cupiunt, vt illa in se ipsis vindicent. Imò Dominus noster, aliorum peccatis in se acceptis, doluit de illis, vt de suis, eaque in se vindicauit, & Iustitiæ diuinæ satisfecit; quod sine virtute pœnitentiæ non est perfectum. Ratio vltior est: quia eiusdem virtutis est affici suo obiecto vbiicumque inueniatur, siue in se, siue in alio, & dolere de contrario. Temperantia enim afficitur, & delectatur actionibus temperatis; & Iustitia iustis, in quocumque eas viderit, & detestatur contrarios. Quare etiam Pœnitentia detestatur iniuriam Dei, cupitque eius vindictam, & satisfactionem, à quocumque sit commissa.

Secundò, Erat in illis virtus Pœnitentiæ: Quia qui sunt bene dispositi, & prompti ad dolendum de peccatis alienis, etiam bene dispositi sunt ad dolorem suorum, si quæ haberent: maximè, cum Angeli & Beati spectatâ nudâ naturâ Angelicâ & humanâ peccare possint. Quò fit, vt etiam habere possint actum quemdam conditionalem Pœnitentiæ, qui sic exprimitur: *Si peccarem, dolerem*: qui actus est affectio quædam, & complacentia ad honestatem obiecti Pœnitentiæ.

ARTICVLVS V.

Vtrum principium Pœnitentiæ sit ex timore?

Respondeo, & Dico Primò, Primum Pœnitentiæ principium, disponens liberum arbitrium ad illam, est excitatio diuina gratis mentis immissa. Est fide tenenda. Probat: Primò ex Deo Scripturis: Ieremijæ 31. v. 18. *Conuerte me Domine,*

24
Primum Pœnitentiæ principium est gratia Dei. Scriptura.

ne, &

ne, & conuertar; & infra v. 19. Postquam conuertisti me, egi pœnitentiam. In quem locum Hieronymus, Hoc ipsum, quod pœnitentiam agimus, nisi Dominus nos ante conuertit, & nisi Dei nitamur auxilio, nequam implere valeamus. Ioan. 6. v. 44. Nemo potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit illum.

Concilia,

Probatur Secundò: Ex Concilijs. Nam in Concilio Palestino definitum est contra Pelagium, Pœnitentiam donum Dei esse; vt testatur Augustinus epistola 106. & in Araucano Can. 4. dicitur Per Spiritus sancti infusionem & operationem in nobis fieri, non tantum vt à peccatis purgemur, sed etiam vt purgari velimus. Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 6. & 14. docet Principium Pœnitentia, & iustificacionis esse diuinam excitacionem. Item can. 5. & can. 3. dicit Principium Pœnitentia esse gratiam prauentem, seu prauentem Spiritus sancti inspirationem. Vide plura 1. 2. quaest. 109. art. 6.

Timor feruilis quomodo sit principium Pœnitentia,

Dico Secundò; Timor feruilis est primus motus pœnitentia, tanquam primus motus voluntatis ad pœnitentiam ordinatus. Suppono autè timorem feruilem, & odium peccati ob hunc timorem immediatè conceptum, esse bonū, contra hereticos nostri temporis: de quo infra. Probatur: Prima ratio quæ ordinariè homini offertur, cur velit feruere, & absolute relinquere peccatum, est timor pœnæ, videlicet gehennæ; iuxta illud Isaia 26. vers. 18. apud Septuaginta, A timore tuo concepimus, & quasi parauerimus, & peperimus Spiritum salutis, id est, veram pœnitentiam.

26 Ordo motuum, & actuum Pœnitentia,

Notandum autem ex D. Thoma hoc loco, & ex Concilio Trident. sess. 6. can. 6. quod primus motus, quo disponimur ad pœnitentiam, est excitatio diuina, vt dictum est. Secundus motus est motus Fidei, quæ inter cetera credit peccator Deum pœnæ æternæ peccatis constituisse. Hinc oritur tertius motus, qui est timor feruilis, quo homo timet damnari propter peccata sua; & idcirco incipit illa odisse, & proponit relinquere. Timor itaque feruilis, quo inlar seruorum timeamus pœnam, & detestamur peccatum propter pœnam, est primus motus affectus seu voluntatis ad pœnitentiam ordinatus. Nā sola excitatio diuina præcedit, quæ nō est motus liber, sed impulsus quidā necessarius à Deo inmissus; & fides, quæ est motus intellectus. Quartus motus est Spes venia: peccator enim considerans Dei misericordiam, qui gratis impium iustificat per Christum, concipit spem venia; per quam à timore illo terribili respirat. Quintò, incipit Deum diligere ob immensam illius bonitatem, & misericordiam, per quam peccata condonat, & iustitiam infundit. Sextò, odit peccatum, quatenus est offensio Dei, tanquam benignissimi Patris, & proponit illud cōpensare.

27 Quomodo pœnitentia procedat à charitate, vt proximo principio,

Dico Tertio: Pœnitentia procedit à charitate, seu timore filiali, tanquam proximo principio imperante. Patet ex serie actuum iam descripta: & ratio est; quia non est perfecta pœnitentia per se idonea ad reconciliationem, nisi de peccatis doleamus, eaque vindicemus, quatenus Deum offendunt; ac proinde, nisi doleamus ex affectu beneuolentia, seu charitatis in Deum: vt patet exemplis humanis: qui enim offendit Principem, si non doleat quod ipsum offendit, sed tantum, quod sibi nocuit, non meretur reconciliationem; quæ nihil est aliud, quàm beneuolentia recuperatio. Quod autem D. Thomas ait, Pœnitentiam debere procedere à timore filiali, sic accipiendum est, vt charitas,

quatenus odit & timet peccatum, vt offensam benignissimi Patris, vocetur Timor filialis: per illum enim bene disponimur, & inclinamur ad timendam Dei offensam, tanquam optimi Patris, quem summè amare, & cuius offensionem filij diligentissimè cauere debent.

Petes: An omnes isti actus sint necessarij ad veram pœnitentiam?

Respondeo: Excitatio diuina est omnino necessaria. Similiter actus fidei, seu prudentia supernaturalis, quæ fide nititur. Deinde actus spei; nam sine spe venia non possumus pœnitere. Præterea actus dilectionis. Timor autem feruilis non semper est necessarius; quia fieri interdum potest, vt quis sine metu villo damnationis, ex consideratione, & amore diuinæ bonitatis conuertatur; vt videtur contigisse in Paulo, & Magdalena. Neque etiam expressa voluntas compensandi, aut vindicandi peccatum est necessaria, vt supra dictum est: sufficit enim dolor de peccato ex amore Dei cum proposito emendationis.

28 Qui motus sint necessarij ad veram pœnitentiam.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Pœnitentia sit prima virtutum?

Respondeo & Dico Primo: Habitus Pœnitentia non est prior habitibus aliarum virtutum. Probatur: quia non prior tempore, cum omnes virtutum habitus simul infundantur, iuxta communem sententiā: nec etiam prior natura; quia pœnitentia supponit fidem, tanquam propriam regulam, vel saltem prudentiam infusam supponit, quæ fide tanquam fundamento, & principio nititur. Deinde, etiam Spem supponit, quia nemo inclinatur ad pœnitentiam, nisi Spe venia. Tertio, Charitatem supponit; nam Charitas respicit Deum sub priori ratione, quàm Pœnitentia: respicit enim Deū absolute, vt ipse in se summum bonum est: Pœnitentia autem solum supposito peccato respicit Deum, quatenus Deo debetur à creatura compensatio propter iniuriam; quorum posterius oritur ex priore; idcirco enim Deo fit iniuria per peccatum, quia ipse est summum bonum, quod peccato contemnitur.

29

Quos habitus virtutum præsupponat pœnitentia.

Dices: Potest quis dolere de hoc solo, quod Deum iniuriā affecerit, non curando ipsius amicitiam aut honorem: sed solum, quod omnis iniuria, & præsertim erga Principem, sit detestanda.

Respondeo, Fortasse id fieri posse: sicut fieri potest, vt quis doleat, quod Principi fecerit iniuriam, etsi illum non amet. Verum hic dolor non erit perfecta pœnitentia, nec sufficiet per se ad reconciliationem, vt patet ex supra dictis: nam perfecta pœnitentia manare debet ex beneuolentia eius, quem offenderis.

Dico Secundò: Actus Pœnitentia perfectus non est primus actus virtutum. Patet ex serie actuum ad pœnitentiam necessariorum.

30

Dico Tertio, Actus tamen Pœnitentia plerūque prior est actibus virtutum moralium, vt Temperantia, Fortitudinis, Iustitia particularis, & similibus. Probatur: quia recta ratio dicit, vt peccator prius Deo per Pœnitentiam reconciliari studeat, quàm alijs virtutum operibus incumbat. Nam sine hac reconciliatione virtutum opera, quantumuis magna, nihil profunt.